

The Development Guidelines Characteristics of a Professional School Administrators Affiliation Mahasarakham Provincial Administrative Organization

Waewdao Thodkhui^{1*} and Chayakan Ruangsuwan²

1 Faculty of Education, Rajabhat Mahasarakham University, Thailand

2 Faculty of Education, Rajabhat Mahasarakham University, Thailand

** Corresponding author. E-mail: waew1315@gmail.com*

Abstract

This research aimed to 1) study the current conditions, desirable conditions, and needs for the characteristics of professional school administrators; and 2) study the development guidelines for the characteristics of professional school administrators. The sample group consisted of 214 school administrators and teachers, selected through stratified random sampling. The instrument used was a questionnaire, which had an Index of Objectives Congruency of 0.80 - 1.00. The discriminant power of the current conditions index was between 0.36 - 0.69, the desirable conditions index was between 0.42 - 0.71, a reliability index for current conditions at 0.94, and a reliability index for desirable conditions at 0.95. A semi-structured interview was conducted with 9 experts. The experts evaluated the approach and analyzed the data using content analysis, mean, and standard deviation. The research results were as follows 1) the current characteristics of professional school administrators were at a moderate level, while the desirable characteristics were at the highest level. The priority needs index ranged from 0.50 to 0.79, ordered from high to low as follows: leadership, management ability, ethics and morality, and human relations. 2) The development guidelines for the characteristics of professional school administrators were formulated into a program consisting of four modules: (1) leadership, (2) management ability, (3) ethics and morality, and (4) human relations. There were three development methods: training, site visits, and action learning. The overall program evaluation indicated high levels of appropriateness and feasibility.

Keywords: Development Guideline, Characteristics of Administrators, Professional School Administrators, Provincial Administrative Organization

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

แววดาว ทตคุย^{1*} และชยาگانต์ เรืองสุวรรณ²

1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

* Corresponding author. E-mail: waew1315@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน 214 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.80 – 1.00 ค่าอำนาจจำแนกสภาพปัจจุบัน 0.36-0.69 สภาพที่พึงประสงค์ 0.42-0.71 ค่าความเชื่อมั่นสภาพปัจจุบัน 0.94 สภาพที่พึงประสงค์ 0.95 และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน และผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทาง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญต้องการจำเป็นมีค่าอยู่ระหว่าง 0.50 -0.79 เรียงลำดับจากสูงไปต่ำ ดังนี้ 1) ด้านความเป็นผู้นำ 2) ด้านความสามารถในการบริหาร 3) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม และ 4) ด้านมนุษยสัมพันธ์ 2) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ คือวิธีการพัฒนาที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เป็นโปรแกรม มีเนื้อหา 4 Modules คือ Module 1 ด้านความเป็นผู้นำ Module 2 ด้านความสามารถในการบริหาร Module 3 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม Module 4 ด้านมนุษยสัมพันธ์ วิธีการพัฒนา มี 3 วิธี คือ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และ การเรียนรู้โดยปฏิบัติงาน ผลการประเมินแนวทางมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, คุณลักษณะของผู้บริหาร, ผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ, องค์การบริหารส่วนจังหวัด

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 กำหนดเป้าหมายการพัฒนาประเทศไว้ว่า “ประเทศชาติมีมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” เพื่อยกระดับศักยภาพของประเทศไทยในหลากหลายมิติ พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาการศึกษาในระยะ 20 ปี ไว้ 4 ประการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดีมีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับทบบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมการเรียนรู้ คุณธรรม

และจริยธรรม รู้รักสามัคคีและร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) เพื่อพัฒนาประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศ ลดลง และได้วางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยทุกช่วงวัยให้เต็มตามศักยภาพ สามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยการขับเคลื่อนภายใต้วิสัยทัศน์คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลก ศตวรรษที่ 21

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ ในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน ในท้องถิ่นได้เรียนรู้ ทุกช่วงวัยอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และร่วมมือกับรัฐในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2566) ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องส่งเสริม สนับสนุน และร่วมมือกับรัฐจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง” ที่มุ่งพัฒนาให้คนไทยมีความสุข และสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง เป็นประเทศพัฒนาแล้ว และสร้างความสุขของคนไทย สังคม มีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม สามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อจจวรา วงษ์เอก, 2566) ยึดหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560 ของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก และพัฒนาสาระของหลักสูตรให้ สอดคล้องกับสภาพความจำเป็นและความต้องการของชุมชนในพื้นที่ การจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนจะ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมความหลากหลายเพื่อให้สามารถตอบสนองความจำเป็นและความต้องการของ ประชาชน ให้ประชาชนได้รับโอกาสการพัฒนาเต็มศักยภาพอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

โปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) พบว่านักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยด้านคณิตศาสตร์ 394 คะแนน การอ่าน 379 คะแนน และวิทยาศาสตร์ 409 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิกองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการ พัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development หรือ OECD) ในทั้งสามด้าน และเมื่อ เทียบกับ PISA 2018 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของประเทศไทยลดลงทั้งสามด้าน โดยด้านคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ย ลดลง 25 คะแนน ส่วนด้านวิทยาศาสตร์และการอ่านมีคะแนนเฉลี่ยลดลง 17 คะแนน และ 14 คะแนน ตามลำดับ การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ในด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน โดยการพัฒนาครูให้มีสมรรถนะใน การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีทักษะที่จำเป็นในการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง (สถาบันส่งเสริมการ สอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.), 2567) ส่งเสริมและสนับสนุนทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ให้กับสถานศึกษาอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม รวมทั้งพัฒนาสถานศึกษาทั่วประเทศให้มีคุณภาพและครอบคลุมทุก องค์การปกครองท้องถิ่น

การบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จและยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นนั้น คุณลักษณะของ ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อการบริหารจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษาสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) กำหนดคุณลักษณะของผู้บริหารไว้ว่าต้องมี ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงานด้านการบริหารวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านการบริหาร จัดการสถานศึกษา ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม ด้านการบริหารงานชุมชนและ เครือข่าย มีการนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ สร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมจัดการศึกษาและงานวิจัยที่สามารถ นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการบริหารงานทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ ถูกต้อง เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้สูงขึ้น มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม

ประพัตติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีจิตสำนึกความรับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษา และมีจรรยาบรรณวิชาชีพ และสอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษา (ธีระ รุญเจริญ, 2559) ควรประกอบด้วย ความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ความสามารถในการบริหารจัดการการศึกษา มีความรู้ทางการบริหาร และมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางการศึกษา เพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษา สามารถสนองตอบต่อการแข่งขัน ทันสมัยและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

จากความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ ผู้วิจัยตระหนักว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต้องอาศัยความสามารถ ความรู้และทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ จึงสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความสามารถในการบริหาร ด้านความเป็นผู้นำ และด้านมนุษยสัมพันธ์ เพื่อเป็นข้อมูลในการส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาให้เหมาะสมกับยุคสมัย เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการบริหารจัดการการศึกษาที่สูงขึ้น

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับใด
2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ควรเป็นอย่างไร

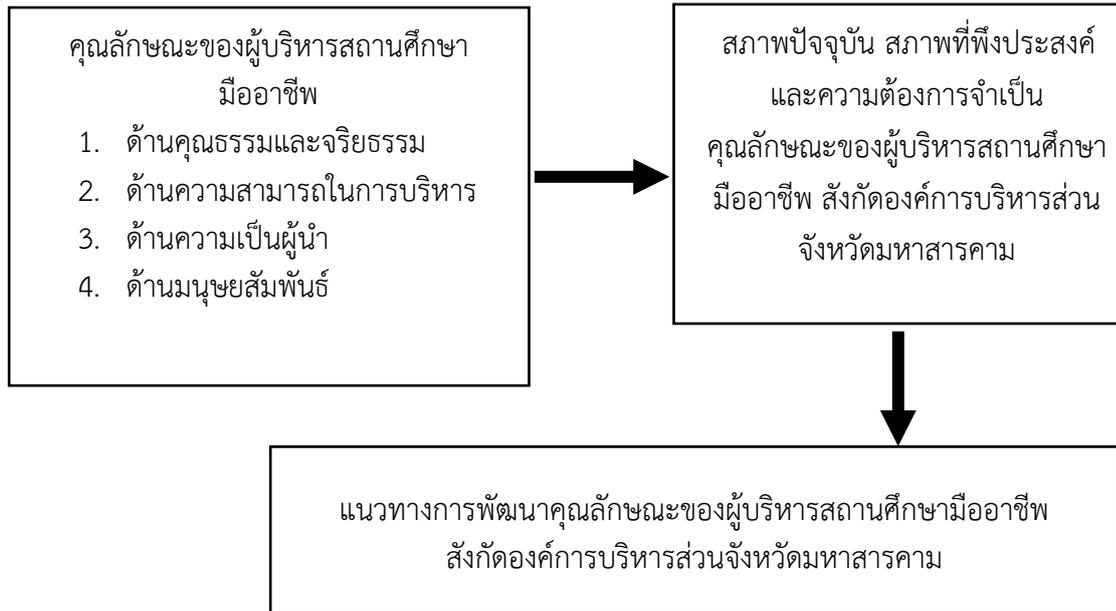
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ภายใต้กรอบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา 4 ด้าน (จากการสังเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ โดยผู้วิจัยศึกษาจากเอกสาร ตำราของนักวิชาการ ดังนี้ เรวัตติ ชาตรีวิศิษฐ์, (2539) สุรพล พุฒคำ, (2547) ธีระ รุญเจริญ, (2553) สุนทร โคตรบรรเทา, (2555) เจริญ ภูวิจิตร, (2558) ชัยยนต์ เพาพาน, (2559) Sergiovanni (1987) สังเคราะห์องค์ประกอบได้ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความสามารถในการบริหาร ด้านความเป็นผู้นำ และด้านมนุษยสัมพันธ์ และวิธีการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม มี 3 วิธี คือ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การเรียนรู้โดยปฏิบัติงาน

จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ประกอบด้วย

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2566 จำนวน 476 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 41 คน และครูผู้สอน 435 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 18 คน และครูผู้สอน 196 คน รวมทั้งสิ้น 214 คนการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด. 2560, น. 42-43) แล้วสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิโดยใช้สัดส่วนที่เท่ากัน (Proportional stratified sampling)

3. เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้อง เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับสถานภาพ ประกอบด้วย ตำแหน่งและขนาดสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแนวตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน 5 ระดับ (Rating Scale) ตามหลักการของ ลิเคิร์ท (Likert's Rating Scale) จำนวน 4 ด้าน 29 ข้อ

3.2 นำร่างแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) (ไพศาล วรรค, 2562, น. 269) เท่ากับ 0.80 – 1.00 แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณา

3.3 นำแบบสอบถาม 30 ชุด ไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน ครูผู้สอน 27 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับพบว่า ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน อยู่ระหว่าง 0.36-0.69 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.94 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ระหว่าง 0.42-0.71 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.95

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากต้นสังกัด ถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล แล้วนำแบบสอบถามไปแจกกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 18 คน และครูผู้สอน 196 คน รวม 214 คน ได้รับกลับคืนมา 206 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.26

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S) และดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยคะแนนสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.51 – 5.00 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพอยู่ในระดับ มากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพอยู่ในระดับ มาก

2.51 – 3.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพอยู่ในระดับ ปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพอยู่ในระดับ น้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้การวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยพัฒนาจากการจัดลำดับความสำคัญ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเรียงค่าจากมากไปหาน้อย มาจัดทำข้อคำถามเกี่ยวกับประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.1 นำผลการวิจัยในระยะที่ 1 ซึ่งมีค่าความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1-3 ของแต่ละด้านมาวิเคราะห์แล้วสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

2.2 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอคำแนะนำพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของข้อสัมภาษณ์และเนื้อหา ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

3. การเก็บรวบรวม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากต้นสังกัดไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์

3.2 ผู้วิจัยทำการนัด สถานที่ วัน และเวลา ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิสะดวก

3.3 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และได้ขออนุญาตใช้โทรศัพท์มือถือในการบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์เพื่อทบทวนเนื้อหาซ้ำ

3.4 ผู้วิจัยตรวจสอบ รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสรุปตามประเด็นการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามและนำเสนอโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 นำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ ทำความเข้าใจและทบทวนในภาพรวมของข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดและทำการคัดกรอง จับประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องและความหมายใกล้เคียงกันมาไว้เป็นกลุ่มเดียวกัน และทำการสรุปความ

4.2 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล มาจัดทำแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ

4.3 จัดทำแบบประเมินแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้

4.4 นำผลการประเมินมาหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยมาแปลความหมาย

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้าน

คุณลักษณะของผู้บริหาร สถานศึกษามืออาชีพ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
ด้านคุณธรรมและจริยธรรม	3.00	0.66	ปานกลาง	4.56	0.36	มากที่สุด	0.53	3
ด้านความสามารถในการบริหาร	2.83	0.73	ปานกลาง	4.60	0.34	มากที่สุด	0.64	2
ด้านความเป็นผู้นำ	2.64	0.78	ปานกลาง	4.71	0.26	มากที่สุด	0.79	1
ด้านมนุษยสัมพันธ์	3.02	0.65	ปานกลาง	4.52	0.35	มากที่สุด	0.50	4
โดยรวม	2.87	0.71	ปานกลาง	4.60	0.33	มากที่สุด	0.62	-

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้าน พบว่า สภาพปัจจุบันคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.87$; $S = 0.71$) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดถึงสูงสุดอยู่ระหว่าง 2.64 – 3.02 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X} = 3.02$; $S = 0.65$) รองลงมาคือ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 3.00$; $S = 0.66$) ด้านความสามารถในการบริหาร ($\bar{X} = 2.83$; $S = 0.73$) และด้านความเป็นผู้นำ ($\bar{X} = 2.64$; $S = 0.78$) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$; $S = 0.33$) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดถึงสูงสุดอยู่ระหว่าง 4.52– 4.71 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเป็นผู้นำ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$; $S = 0.26$) รองลงมา คือด้านความสามารถในการบริหาร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$; $S = 0.34$) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$; $S = 0.36$) และด้านมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$; $S = 0.35$) ตามลำดับ

ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ความต้องการจำเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ระหว่าง 0.50 - 0.79 ($PNI_{\text{modified}} = 0.50 - 0.79$) ทั้งนี้เมื่อเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) จากสูงไปหาต่ำได้ตามลำดับ ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำ ($PNI_{\text{modified}} = 0.79$) ด้านความสามารถในการบริหาร ($PNI_{\text{modified}} = 0.64$) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ($PNI_{\text{modified}} = 0.53$) และด้านมนุษยสัมพันธ์ ($PNI_{\text{modified}} = 0.50$) ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม คือ วิธีการในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ มี 4 Modules คือ Module 1 ด้านความเป็นผู้นำ Module 2 ด้านความสามารถในการบริหาร Module 3 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม Module 4 ด้านมนุษยสัมพันธ์

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม การวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามมีความยุติธรรมวางตัวเป็นกลาง รวมถึงสามารถควบคุมตนเองได้ต่อหน้าผู้ใต้บังคับบัญชา ยกย่องชมเชยผู้ใต้บังคับบัญชาตามสมควร มีบุคลิกภาพที่น่าเคารพนับถือ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นผู้มีความพอเพียง มีวินัย อดทน ขยัน มีการตัดสินใจอย่างรอบคอบ มีความห่วงใย มีเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ มีความรับผิดชอบ สามารถระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา และส่งเสริมครูผู้สอนให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบให้เกิดผลสำเร็จ สร้างขวัญกำลังใจ ยกย่องเชิดชูเกียรติ ส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพ มีทักษะในการสื่อสาร สามารถเขียนและการพูดได้อย่างคล่องแคล่ว มีทักษะในการโน้มน้าวใจผู้ฟัง สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม ตัดสินใจได้ถูกต้อง รวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุเดช แสงลุน และชยาگانต์ เรื่องสุวรรณ (2565) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้อง ธนชัย จันทิวาทิน และชยาگانต์ เรื่องสุวรรณ

(2566) ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พบว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของประจักษ์ ภูคงกิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิลัน และสุพจน์ ดวงเนตร (2566) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และงานวิจัยของ กิตติพงศ์ สีเทา และปองภพ ภูจอมจิตร (2567) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทรงฤทธิ์ แก้วพรม สักเวียน ปิ่นะกาลัง และนฤมล อินทร์ประสิทธิ์ (2567) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เหมือนดังที่ Bizzell (2011) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาในเขตชนบทของเวอร์จิเนีย สรุปประเด็นที่ผู้บริหารต้องพัฒนาสู่ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ได้แก่ ด้านบทบาทในการเป็นผู้นำ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหาร ด้านเทคโนโลยี และด้านเทคนิคพัฒนาวิชาชีพครู

2. สภาพที่พึงประสงค์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากบุคลากรของสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามมีความประสงค์ที่จะให้ผู้บริหารกำหนดกลยุทธ์แผนปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายและนโยบายได้อย่างเหมาะสม รวมถึงสามารถตัดสินใจได้ถูกต้อง รวดเร็ว ทันเหตุการณ์และมีเหตุผลเพียงพอ ความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และข้อจำกัด มีทักษะในการโน้มน้าวใจ สามารถจัดสรรงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ บริหารงบประมาณโดยยึดหลักการบริหารโดยเน้นผลสัมฤทธิ์ ส่งเสริมครูผู้สอนให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบให้เกิดผลสำเร็จ สามารถนิเทศการสอนให้คำแนะนำแก่ครูผู้สอน ส่งเสริมการวิจัย การพัฒนาสื่อนวัตกรรมทางการศึกษา กล้าปฏิเสธการกระทำที่ไม่ชอบธรรม มีความรับผิดชอบ มีวินัย อุดมคติ ขยัน อดทน ซื่อสัตย์ ติดตามและให้คำแนะนำในการทำงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความเป็นประชาธิปไตย มีบุคลิกภาพที่น่าเคารพนับถือ มีความยุติธรรม วางตัวเป็นกลาง สอดคล้องกับ วิรัตน์ ไชยโคตร ทองสุข วันแสน จริญญา คุณมี และรัตติกรณ์ นิชะจินทร์ (2563) ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภานุเดช แสงลุน และชยกานต์ เรืองสุวรรณ (2565) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่าสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับประจักษ์ ภูคงกิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิลัน และสุพจน์ ดวงเนตร (2566) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ กิตติพงศ์ สีเทา และปองภพ ภูจอมจิตร (2567) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ ดิเรก แสงนีก และวิรัชพัชร วงศ์วัฒน์เกษม (2567) ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารมืออาชีพยุคใหม่ตามทัศนคติของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังที่ Bizzell (2011) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาในเขตชนบทของเวอร์จิเนีย สรุปประเด็นที่ผู้บริหารต้องพัฒนาสู่ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ได้แก่ ด้านบทบาทในการเป็นผู้นำ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านคุณธรรม จริยธรรม

ของผู้บริหาร ด้านเทคโนโลยีและด้านเทคนิคพัฒนาวิชาชีพครู และสอดคล้องกับ Ali Sabanci (2013) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับอนาคตภาพด้านคุณลักษณะของผู้นำสถานศึกษาพบว่า คุณลักษณะที่เป็นจุดแข็งของผู้นำสถานศึกษาคือ วิทยาลัยส่วนบุคคล การมีมนุษยสัมพันธ์ การตัดสินใจ ความโปร่งใสในการทำงาน ความสามารถในการแก้ไขปัญหา การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการวางแผนสู่ความสำเร็จ

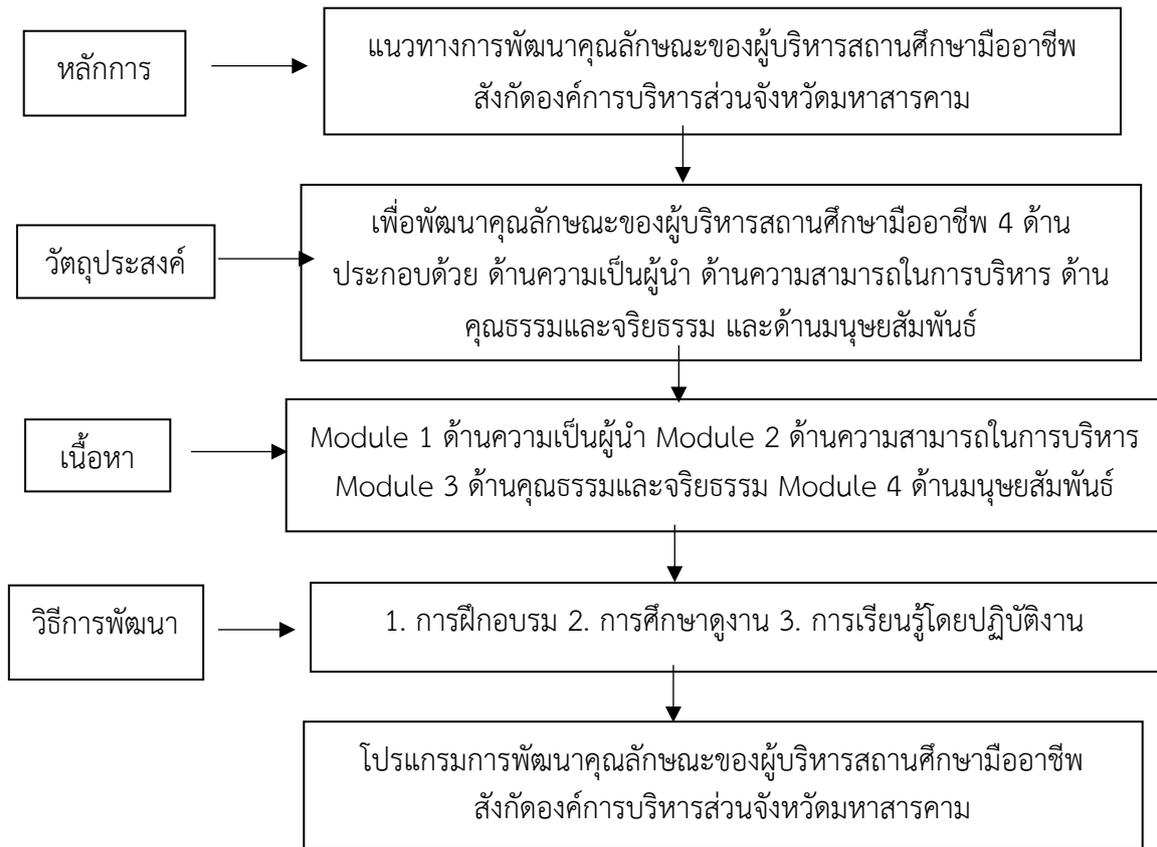
3. ผลการศึกษาดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ความต้องการจำเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความสามารถในการบริหาร ด้านคุณธรรมและจริยธรรม และด้านมนุษยสัมพันธ์ สอดคล้องกับ ดิเรก แสงกนก และวิรัชพัชร วงศ์วัฒน์เกษม (2567) ได้ทำการศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารมืออาชีพยุคใหม่ตามทัศนคติของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 พบว่า แนวทางพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย ด้านผู้นำ ด้านความสามารถในการ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ด้านวิชาการ บุคลิกภาพ ด้านการมีวิสัยทัศน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพฤทธิ์ เทียงภักดี จิรวัดน์ กิติพิเชษฐสรรค์ และวิจิตรา เจริญพงษ์ (2567) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารใน ศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ใน 4 ด้าน คือ ด้านภาวะผู้นำ ด้านวิชาการ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านบุคลิกภาพ

4. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม คือ วิธีการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ มี 4 Modules คือ Module 1 ด้านความเป็นผู้นำ Module 2 ด้านความสามารถในการบริหาร Module 3 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม Module 4 ด้านมนุษยสัมพันธ์ แล้วนำมาวิเคราะห์เป็นโปรแกรมที่มีรูปแบบกิจกรรมเป็นระบบแผนโครงสร้างเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จ โปรแกรมมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา ประกอบด้วย 4 Modules คือ Module 1 ด้านความเป็นผู้นำ Module 2 ด้านความสามารถในการบริหาร Module 3 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม Module 4 ด้านมนุษยสัมพันธ์ 4) กิจกรรมการพัฒนา มี 3 วิธีคือ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และการเรียนรู้โดยปฏิบัติงาน และ 5) การวัดและประเมินผล ผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 และ 4.73 ตามลำดับ

จากการศึกษาแนวคิดหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม ผู้วิจัยสรุปได้ว่าโปรแกรม คือ กิจกรรมที่มีการวางแผนเป็นระบบโครงสร้าง มีการเพิ่มเติมความรู้และทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน ออกแบบมาโดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกันเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จ องค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล สอดคล้องกับแนวคิดของ รุ่งอรุณ บวรชัยเดช และเพชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ (2561) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของโปรแกรมที่มีความสำคัญ และมีความจำเป็นสำหรับการจัดการศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบของโปรแกรมคือ 1) หลักการของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหาสาระ 4) กิจกรรมการพัฒนาของโปรแกรมและ 5) การวัดและประเมินผลโปรแกรม

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ ผู้เขียนได้พบองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถแสดงออกเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์กรความรู้ใหม่จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาทักษะการให้คำแนะนำในการทำงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา
2. จากผลการประเมินการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ด้านความเป็นผู้นำมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ผู้บริหารควรศึกษาแนวทางและวิธีการที่เหมาะสมการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ
2. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะกระบวนการตัดสินใจของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น*.

https://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2023/2/2354_6270.pdf

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *มาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา*. สืบค้นจาก https://otepc.go.th/th/content_page/item/3267-3-2564.html

- กิตติพงศ์ สีเทา และปองภพ ภูจอมจิตร. (2567). แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3. *หลักสูตรครุศาสตร์ มหบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. วารสารวิชาการรัตนบุศย์*, 6(1), 306-319.
- เจริญ ภูวิจิตร. (2558). *สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในอาเซียน*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). ผู้บริหารโรงเรียนยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21. *วารสารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาพลันธุ์*, 1(1), 304-306.
- ดิเรก แสงกนก และวิรัชพัชร วงศ์วัฒน์เกษม. (2567). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารมืออาชีพยุคใหม่ตามทัศนคติของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3. *วิทยาลัยนครราชสีมา. วารสารเสียงธรรมจากมหายาน*, 10(1), 1-14.
- ทรงฤทธิ์ แก้วพรม สังเวียน ปิ่นะกาลัง และนฤมล อินทร์ประสิทธิ์. (2567). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น. *วารสารบัณฑิตมหาจุฬาขอนแก่น*, 7(4), 179-190.
- ธนชัย จุ่นหัวโตน และชยากานต์ เรืองสุวรรณ. (2566). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 7(2), 271-284.
- ธีระ รุญเจริญ. (2559). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดการและบริหารการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประจักษ์ ภูคงกิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิลัน และสุพจน์ ดวงเนตร. (2566). การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพลันธุ์ เขต 2. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 17(3), 271-287.
- พิมพ์ฤทธิ์ เทียงภักดิ์ จิรวัดน์ กิติพิเชฐสรรค์ และวิจิตรา เจริญพงษ์. (2567). การพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารใน ศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 1. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สพบท.)*, 6(2), 210-226.
- ไพศาล วรคำ. (2562). *การวิจัยทางการศึกษา*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม: ตักศิลาการพิมพ์.
- ภาณุเดช แสงลุน และชยากานต์ เรืองสุวรรณ. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ*, 11(41), 175-184.
- รุ่งอรุณ บวรชัยเดช และเพชรวิทย์ จันทรศิริสิริ. (2018). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา. *Al-HIKMAH Journal*, 8(16), 51-63.
- เรวัตร ชาตรีวิศิษฐ์. (2539). *การบริหารองค์กรยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: ธรรมนิติ.
- วิรัตน์ ไชยโคตร ทองสุข วันแสน จรูญ คุณมี และรัตติกรณ์ นิยมะจันทร์. (2563). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 26(2), 180-192.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี(สสวท.). (2567). *ผลการประเมิน PISA 2022 : บทสรุปสำหรับผู้บริหาร*. <https://pisathailand.ipst.ac.th/pisa2022-summary-result>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สุนทร โคตรบรรเทา. (2555). *หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.

สุรพล พุฒคำ. (2547). *การบริหารสถานศึกษา*. ลพบุรี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

อัจฉรา วงษ์เอก. (2566). องค์ประกอบส่วนท้องถิ่นกับการจัดการศึกษา. *วารสารการจัดการทางการศึกษา ปฐมวัย*, 5(1), 76-123.

Bizzell, Brade E. (2011). *Professional Development of School Principals in the Rural Appalachian Region of Virginia*. Blacksburg Virginia.

Sabanci, A. (2013). *Understanding School Leaders' Characteristics and Estimating the Future*. [Online]. <http://www.scirp.org/journal/oj1>

Sergiovanni, Thomas J. and others. (1987). *Education Governance and Administration*. 2nd , New Jersey : Englewood Cliffs.